

7. Військовий збір у 2015 році утримується з усіх виплат, що обкладаються ПДФО [Електронний ресурс] / Бухгалтерський сервіс «Інтерактивна бухгалтерія». – 05.01.2015. – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/54899>.

8. Косарева І. Медичне страхування (особливості оподаткування) [Електронний ресурс] / І. Косарева // Фориншурер – страхування в Україні. – 19.07.2003. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/03/07/19/595>.

9. В Україні з 1 січня запроваджено податок на прибуток від страхової діяльності та збережений податок на дохід від неї [Електронний ресурс] / Finance.ua. – 07.01.2015. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~341918>.

10. Офіційний сайт страхового товариства «Іллічівське» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.illichivska.com.ua/>.

11. Гришан Ю. Налогообложение украинских страховщиков требует немедленного пересмотра [Электронный ресурс] / Ю. Гришан // Фориншурер – страхування в Україні. – 21.01.2015. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/15/01/21/4705>.

12. Савич О. Налоговые последствия добровольного медицинского страхования работников [Электронный ресурс] / О. Савич // Журнал «Бухгалтер 911». – 18.02.2008. – Режим доступа: <http://buhgalter911.com/ShowArticle.aspx?a=92894>.

References

1. Smirnova O.M. Problematyka rozvytku rynku dobrovill'noho medychnoho strakhuvannya: podatkovy skladova // Ekonomich-nyy visnyk DVNZ «Pereyaslav-Khmel'nyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. H. Skovorody». Vyp. 19/1. Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy. 2012. S. 171-175. : <http://ndi-fp.asta.edu.ua/newsView/57/>.

2. Ofitsiyyny sayt Asotsiatsiyi «Ukrayins'koyi federatsiyi ubezpechennya» : <http://ufu.org.ua/ua>.

3. Viznytsya K. Medychne strakhuvannya: vidobrazhennya v obluku strakhovykh vneskiv // BritMark. 19.09.2011. : <http://brit-mark.com/ru/press-centre/brit-mark-media/2011/kv-glavbuh>.

4. Shchodo vyznachennya bazy obkladennya yedynoho sotsial'noho vnesku: Lyst Pensiynoho fondu Ukrayiny vid 02.01.2013 №100/03-20 / Profy Vyns.: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/pens/3713-100.html>.

5. Podatkovyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 02.12.2010 № 2755-VI iz zminamy vid 28.12.2014 № 72-VIII / Ofitsiyyny portal Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

6. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo podatkovoyi reformy: Zakon Ukrayiny vid 28.12.2014 № 71-VIII / Ofitsiyyny portal Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19/page>.

7. Viys'kovyy zbir u 2015 rotsi utrymuyet'sya z usikh vyplat, shcho obkladayut'sya PDFO / Bukhhalters'kyy servis «Interaktyvna bukhhalteriya» : <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/54899>.

8. Kosaryeva I. Medychne strakhuvannya (osoblyvosti opodatkovannya) // Forinshurer – strakhovanie v Ukraine. : <http://forinsurer.com/public/03/07/19/595>.

9. V Ukrayini z 1 sichnya zaprovadzhenno podatok na prybutok vid strakhovoyi diyal'nosti ta zberezhenyy podatok na dokhid vid neyi / Finance.ua. : <http://news.finance.ua/ua/news/~341918>.

10. Ofitsiyyny sayt strakhovoho tovarystva «Illichivs'ke» : <http://ua.illichivska.com.ua/>.

11. Grishan Yu. Nalogooblozhenie ukrainskih strahovschikov trebuєt nemedlennogo peresmotra // Forinshurer – strakhovanie v Ukraine. : <http://forinsurer.com/public/15/01/21/4705>.

12. Savich O. Nalogovyye posledstviya dobrovolnogo meditsinskogo straho-vaniya rabotnikov // Zhurnal «Buhgalter 911». : <http://buhgalter911.com/ShowArticle.aspx?a=92894>.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Попович Ірина Вікторівна, здобувач кафедри фінансів
Національний університет ДПС України
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08200, Україна
e-mail: 3372175@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Попович Ирина Викторовна, соискатель кафедры финансов,
Национальный университет ГНС Украины
ул. Университетская, 31, г. Ирпень, Киевская обл., 08200, Украина
e-mail: 3372175@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Popovych Iryna Viktorivna, applicant of the department of finance
The National University of The State Tax Service of Ukraine
31, Universytets'ka street, Irpin', Kyiv region, 08200, Ukraine
e-mail: 3372175@gmail.com

УДК 368.025.8:368.21

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ГАРАНТУВАННЯ СТРАХОВИХ ВИПЛАТ ЗА ДОГОВОРАМИ АВТОСТРАХУВАННЯ

Салайчук О.М.

Предметом дослідження є теоретичні питання функціонування механізму гарантування страхових виплат за договорами автострахування.

Метою статті є удосконалення теоретико-практичних засад функціонування механізму фінансових гарантій в автотранспортному страхуванні на основі зарубіжного досвіду.

Методи дослідження. У статті використані методи статистичного аналізу, синтезу, узагальнення, аналогій та порівняння.

Результати роботи. Страхування, як вид господарської діяльності, супроводжується певними ризиками, які нерідко призводять до банкрутств суб'єктів господарювання. Особливо гострою проблема неплатоспроможності страховиків постає у автострахуванні – одному з наймасовіших та поширеніших видів страхування. Механізмом, який забезпечує гарантування страхових виплат у разі визнання страховика неплатоспроможним є функціонування страхових гарантійних фондів. Страхові гарантійні фонди представлені, у переважній більшості країн, в обов'язковому страхуванні

автоцивільної відповідальності, рідше, у добровільному автострахованні КАСКО. Незважаючи на певну організаційну універсальність гарантійних фондів, загальні принципи їх створення та засади функціонування у різних країнах мають свою специфіку. На якісно новий рівень механізм гарантування страхових виплат у автострахованні виводить функціонування міжнародних систем автомобільного страхування.

Галузь застосування результатів. Отримані результати дозволяють удосконалити теоретико-практичні засади функціонування механізму фінансових гарантій в автотранспортному страхуванні в Україні.

Висновки. На сучасному етапі розвитку автостраховання в Україні важливим є запровадження гарантійного механізму у добровільному автострахованні КАСКО та удосконалення функціонування гарантійного фонду в обов'язковому страхуванні автоцивільної відповідальності. Використовуючи позитивний міжнародний досвід функціонування гарантійних фондів у автострахованні необхідно посилити вимоги до страховиків, які здійснюють провадження цього виду страхування в Україні. Зміцнення фінансової стійкості страховиків стане підґрунтям для імплементації європейських стандартів у автострахованні та сприятиме інтеграції українського страхового ринку до західних фінансових ринків.

Ключові слова: гарантування страхових виплат, автостраховання, фонд гарантування страхових виплат, міжнародна система «Зелена картка», ліміти відповідальності страховиків.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ГАРАНТИРОВАНИЯ СТРАХОВЫХ ВЫПЛАТ ПО ДОГОВОРАМ АВТОСТРАХОВАНИЯ

Салайчук А.Н.

Предметом исследования являются теоретические вопросы функционирования механизма гарантирования страховых выплат по договорам автострахования.

Цель статьи – усовершенствование теоретико-практических основ функционирования механизма финансовых гарантий в автотранспортном страховании на основе зарубежного опыта.

Методы исследования. В статье применены методы статистического анализа, синтеза, обобщения, аналогий и сравнения.

Результаты работы. Страхование, как вид хозяйственной деятельности, сопровождается определенными рисками, которые нередко приводят к банкротству субъектов хозяйствования. Особенно острой проблема неплатежеспособности страховщиков возникает в автостраховании – одном из самых массовых и распространенных видов страхования. Механизмом, который обеспечивает гарантирование страховых выплат в случае признания страховщика неплатежеспособным, является функционирование страховых гарантийных фондов. Страховые гарантийные фонды представлены, в подавляющем большинстве стран, в обязательном страховании автогражданской ответственности, реже, в добровольном автостраховании КАСКО. Несмотря на определенную организационную универсальность гарантийных фондов, общие принципы их создания и основы функционирования в разных странах имеют свою специфику. На качественно новый уровень механизм гарантирования страховых выплат в автостраховании выводит функционирование международных систем автомобильного страхования.

Область применения результатов. Полученные результаты позволяют усовершенствовать теоретико-практические основы функционирования механизма финансовых гарантий в автотранспортном страховании в Украине.

Выводы. На современном этапе развития автострахования в Украине важным является внедрение гарантийного механизма в добровольном автостраховании КАСКО, а также усовершенствование функционирования гарантийного фонда в обязательном страховании автогражданской ответственности. Используя положительный международный опыт функционирования гарантийных фондов в автостраховании необходимо усилить требования к страховщикам, которые осуществляют этот вид страхования в Украине. Укрепление финансовой устойчивости страховщиков станет основой для внедрения европейских стандартов в автостраховании и будет способствовать интеграции украинского страхового рынка в западные финансовые рынки.

Ключевые слова: гарантирование страховых выплат, автострахование, фонд гарантирования страховых выплат, международная система «Зеленая карта», лимиты ответственности страховщиков.

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN GUARANTEEING OF INSURANCE INDEMNITIES UNDER THE MOTOR INSURANCE CONTRACTS

Salaychuk O.M.

The subject of the research is the theoretical issues of functioning of insurance indemnities guarantee mechanism under the motor insurance contracts.

The purpose of the article is improvement of theoretical and practical basis of financial guarantee mechanism functioning in motor insurance based on international experience.

Methods of research. The article applies methods of statistical analysis, synthesis, generalization, analogies and comparison.

Results. Insurance as a kind of business activity is accompanied by certain risks which lead at times to bankruptcies of the business entities. The problem of insurers' insolvency is particularly acute for motor insurance – one of the most widespread type of insurance. The mechanism providing guarantees of insurance indemnities in case of recognition the insurer as insolvent is functioning of insurance guarantee funds. The insurance guarantee funds are represented in the vast majority of the countries in compulsory motor third party liability, less often, in voluntary motor insurance CASCO. Despite some organizational universality of the guarantee funds, the common principles of their establishment and the basis of their functioning vary in different countries. The functioning of the international systems of motor insurance brings guarantee mechanism of insurance indemnities at a totally new level.

Area of the results application. The received results allow to improve theoretical and practical basis of financial guarantee mechanism functioning in motor insurance in Ukraine.

Conclusions. At the present stage of motor insurance development in Ukraine the important issue is to provide guarantee mechanism in voluntary motor insurance CASCO as well as to improve functioning of insurance guarantee fund in compulsory motor third party liability insurance. Based on the positive international experience of guarantee funds functioning in motor insurance, the demands should be strengthened to the insurers undertaking this type of insurance in Ukraine. Strengthening of the insurers' financial stability will be base for implementation of the European standards in motor insurance and will facilitate the integration of Ukrainian insurance market into western financial markets.

Key words: guaranteeing of insurance indemnities, motor insurance, insurance guarantee fund, international Green Card system, the limits of insurers' responsibility.

Актуальність теми. Страхування є одним із найважливіших соціально-економічних інститутів, що забезпечує фінансовий захист фізичних та юридичних осіб від непередбачених подій, сприяє підвищенню добробуту населення. Незважаючи на механізми регуляторної державної політики, нормативи та вимоги до фінансової стійкості страховиків щорічно мають місце

випадки банкрутств страховиків, що супроводжуються невиконанням ними фінансових зобов'язань перед страховальниками, застрахованими особами чи потерпілими за укладеними договорами страхування. Питання стану ліквідації, банкрутства страховиків, пошуку превентивних заходів для упередження цих процесів, а найважливіше, створення надійних механізмів гарантування страхових виплат є особливо актуальними для автотранспортного страхування - найбільш динамічного та розвинутого сегменту страхових ринків більшості країн світу.

Ступінь дослідження даної проблематики вченими. Дослідженню окремих аспектів означеної проблеми присвячені праці ряду зарубіжних науковців та практиків: А. Курсі, А. Плешков, Б. Бірюков, Е. Герман, Е. Ребу, І.Шинкаренко, Р. Дейда, У. Лемор, Ю. Сплетухов та ін. Серед вітчизняних науковців, які займалися дослідженнями проблем даної сфери, слід виділити таких: А. Камнєва, В. Базилевич, В. Богаченко, В. Варкалло, В. Серебровський, В. Смирнова, В.Фурман, І. Іванюк, К. Воблий, К. Лібіх, Л. Позднякова, М. Мних, Н. Внукова, Н. Онищенко, О. Вовчак, О. Залетов, О. Козьменко, О. Колотило, О.Гаманкова, О.Толстенко, Р. Пікус, С. Волосович, С. Науменкова, С. Осадець, Т. Говорушко, Т. Кривошлик, Т. Ротова, Ю. Заїкіна, Я. Шумелда та ін.

Предметом дослідження є теоретичні питання функціонування механізму гарантування страхових виплат за договорами автострахування.

Метою статті є удосконалення теоретико-практичних засад функціонування механізму фінансових гарантій в автотранспортному страхуванні на основі зарубіжного досвіду.

Завдання дослідження. Для досягнення вказаної мети у статті досліджується зарубіжний досвід гарантування страхових виплат у автострахуванні, аналізується обсяг фактичних та потенційних збитків внаслідок невиконання страховиками взятих на себе зобов'язань у ризиковому сегменті страхування окремих країн, визначаються принципи створення гарантійних фондів у страхуванні різних країн, узагальнюються засади їх функціонування.

Методи дослідження. У статті використані методи статистичного аналізу, синтезу, узагальнення, аналогій та порівняння.

Постановка проблеми. Незважаючи на значні здобутки вітчизняних та зарубіжних вчених у дослідженні теоретичних та практичних аспектів функціонування автострахування, важливим є поглиблення та узагальнення знань щодо механізму гарантування страхових виплат у автострахуванні.

Результати дослідження. За інформацією Європейської федерації страхування та перестрахування «Insurance Europe» [4], що репрезентує дані страховиків з Європейських країн, які у сукупності збирають понад 1,1 трлн євро страхових премій, премії з автотранспортного страхування складають майже 30% у загальній структурі премій з ризикового страхування [5].

Масовість та соціально-економічна значимість автотранспортного страхування вимагають від держави ефективного пруденційного регулювання страхового ринку задля зведення до мінімуму ризиків настання неплатоспроможності його учасників.

Згідно із даними Моторного (транспортного) страхового бюро України (надалі - МТСБУ) лише у 2014 році 19 українських страховиків втратили в ньому своє членство, а отже позбулися права на укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (надалі – обов'язкове автострахування). Причиною втрати членства в МТСБУ для 17 компаній стала заборгованість до фондів МТСБУ, яка виникла у переважній більшості випадків через недостатній рівень капіталізації страховиків та дефіциту ліквідності їх активів. Орієнтовна сума заявлених збитків до страховиків, які втратили членство в МТСБУ, за укладеними договорами обов'язкового автострахування, станом на 31.12.2014, перевищила 20 млн.грн. та продовжує зростати. Крім того, за 2006-2013 роки орієнтовний резерв заявлених за зобов'язаннями 10 банкрутів – экс- членів Бюро, але не сплачених ними збитків складає щонайменше 32 млн. грн. Таким чином, удосконалення функціонування фінансового механізму гарантій у автотранспортному страхуванні в умовах сьогодення набуває особливої значимості.

Таблиця 1. Обсяг невиконаних зобов'язань окремими неплатоспроможними страховиками, що були ліквідовані [6, с. 171]

Країна	Страховик	Рік дефолту	Сектор страхування	Сума невиконаних зобов'язань, млн.євро	Кількість несплачених страховиками претензій
Румунія	Metropol	2003	life/non-life	2,9	4 854
Франція	Europavie	2000	Life	0,4	-----
Німеччина	Mannheimer	2003	Life	100,0	344 000
Ірландія	ICI	1985	non-life	315,0	-----
Іспанія	Reunion	1992	non-life	35,4	-----
Франція	International Claims Services SA	1999	non-life	10,2	260
Великобританія	Independent Insurance	2001	non-life	738,0	190 000
Великобританія	Chester Street	2001	non-life	146,5	-----
Данія	Plus Forsikring A/S	2002	non-life	12,4	-----

Варто зауважити, що неплатоспроможність страховиків, їх банкрутство є характерним явищем не лише для вітчизняного страхового ринку. Так, лише за 1996 -2004 роки у країнах Європейського Союзу 133 страховики зазнали краху [6, с. 12], в результаті чого значна кількість страховальників і потерпілих осіб залишилася без страхового захисту та можливості реалізувати своє право на отримання належного страхового відшкодування. Найбільші суми невиконаних зобов'язань, не пов'язаних з ризиками життя та здоров'я – 738 млн. євро прийшлося на страховика Independent Insurance (Великобританія), який став банкрутом у 2001 році та 315 млн.євро на ірландського страховика ICI (став банкрутом в 1985 році).

За експертною оцінкою середній інтервал між дефолтами страховиків за звичайних умов складає: у Німеччині – 2 роки, Великобританії – 2,3 роки, Франції – 2,6 роки, Нідерландах – 3,3 роки. Середнє значення цього показника для країн Європейського Союзу – 3,4 роки [6, с. 13]. За умови існування кризових явищ в економіці цей показник суттєво скорочується.

Для оцінки можливих ризиків у разі настання неплатоспроможності страховиків у країнах Європейського союзу використовується показник EAD (Exposure at default), який, враховуючи технічні резерви, характеризує потенційну величину максимального загального збитку внаслідок дефолту одночасно всіх учасників страхового ринку у країні. Оскільки показник EAD прямопропорційний до об'єму страхового ринку країни, не дивно, що найбільші потенційні загальні збитки у страхуванні сегменту «non-life» зосереджені у Німеччині – понад 248 млрд.євро, Франції – 168 млрд.євро та Великобританії – 103,5 млрд.євро. Загалом, у країнах-членах Європейського Союзу сукупний показник EAD досягає майже 830 млрд.євро.

Хоча ймовірність дефолту одночасно всіх страховиків у країні малоімовірна, проте цей показник дає можливість оцінити на макрорівні орієнтовний масштаб взятих на себе зобов'язань страховиків та потенційних ризиків.

У вітчизняній практиці страхування показник EAD не застосовується. Для порівняння можна привести лише показник розміру валових страхових виплат з видів страхування, інших, ніж страхування життя, який за 9 місяців 2014 року становив 3 518,0 млн грн. (у еквіваленті – 214 млн.євро) [3,с. 9].

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Як засвідчила практика здійснення страхування, особливо на стадії врегулювання вимог страхувальників, потерпілих осіб логічним, найбільш пом'якшуючим механізмом виконання фінансових зобов'язань за неплатоспроможних страховиків у автотранспортному страхуванні є солідарне гарантування страхових виплат за їх зобов'язаннями. Гарантійні фонди найбільшого поширення набули у розвинених країнах світу. У тій чи іншій формі вони функціонують, зокрема, у Великобританії, Канаді, Нідерландах, США, Франції, Японії, Італії, Норвегії, Фінляндії, Греції, Іспанії тощо [2]. У переважній більшості країн, де існують гарантійні фонди, відшкодування за договорами автотранспортного страхування, зокрема добровільного майнового страхування (КАСКО), гарантується на загальних засадах, разом із іншими добровільними видами страхування. Виключенням може бути лише обов'язкове автострахування, страхові виплати за договорами якого забезпечуються окремими гарантійними фондами, створеними відповідного до вимог національного законодавства за цим видом страхування (зокрема, країни Західної, Центральної та Східної Європи, Північної Африки, Близького Сходу).

Незважаючи на певну організаційну універсальність гарантійних фондів, загальні принципи їх створення та засади функціонування у різних країнах мають свою специфіку. У світовій практиці виділяють дві основні моделі створення таких фондів: фонд за окремим видом або видами страхування та фонд, який охоплює всі договори страхування. Фонд за окремим видом страхування формується для підтримки страхового ринку, як правило, за якимсь обов'язковим видом страхування, у той час як загальний фонд формується для гарантування здійснення страхового відшкодування широкому колу страхувальників, застрахованим чи потерпілим особам на страховому ринку в цілому [1]. Для прикладу, у Російській Федерації гарантійний фонд представлений лише у обов'язковому автострахуванні, а у Великобританії функціонує єдиний загальний фонд гарантування виплат за фінансових послуг, до завдань якого віднесено гарантування виплат за договорами страхування, депозитами та інвестиціями. У таких країнах, як Канада, Франція, Ірландія, Японія, Корея, Норвегія, Польща та США також створені загальні гарантійні фонди, які несуть гарантії як за обов'язковими так і за добровільними видами страхування [7,3].

В Україні гарантійний фонд представлений в міжнародному та внутрішньому обов'язковому автострахуванні.

У страхуванні КАСКО гарантійні фонди, які покривають ризики настання неплатоспроможності страховиків за цим видом страхування, компенсують збитки страхувальникам або особам, які мають право на отримання страхового відшкодування, базуючись на істотних умовах договорів страхування та враховуючи обмеження, які можуть бути встановлені законодавством тієї чи іншої країни, наприклад, у відносному співвідношенні до суми збитку чи фіксованій величині гарантійної компенсації.

Механізм компенсації страхового відшкодування гарантійними фондами за договорами обов'язкового автострахування суттєво відрізняється від загальних гарантійних схем. Перш за все, це зумовлено обов'язковістю та соціальною орієнтованістю цього виду страхування.

Існування гарантійного фонду та обов'язкова участь у ньому страховиків, які мають право на укладання договорів обов'язкового автострахування є безумовною вимогою страхового законодавства більшості країн світу.

На відміну від гарантійних фондів у добровільному майновому страхуванні, де гарантується компенсація збитків, завданих страхувальникам за договорами страхування, гарантійні фонди у обов'язковому автострахуванні гарантують страхові виплати третім особам, без прив'язки до договірних відносин між страхувальником та страховиком, а також незалежно від фінансового стану страховиків, які укладають договори обов'язкового автострахування, окрім випадків коли такі страховики визнані банкрутами чи ліквідовані.

Практика діяльності гарантійних фондів у обов'язковому автострахуванні дозволяє виділити загальний перелік випадків, при настанні яких, фонди здійснюють компенсаційні (регламенті) виплати потерпілим у настанні дорожньо-транспортних пригод:

- банкрутство/ліквідація/визнання неплатоспроможним страховика або анулювання ліцензії на провадження обов'язкового автострахування;

- страхова подія сталася з вини незастрахованого водія;

- страхова подія сталася з вини невстановленого транспортного засобу;

- страхова подія сталася з вини особи, яка звільнена, відповідно до законодавства, від обов'язку мати чинний договір обов'язкового автострахування (наприклад окремі категорії громадян: пенсіонери, учасники бойових дій, інваліди тощо) [9].

Більшість гарантійних фондів здійснюють компенсаційні виплати у разі настання вищезазначених випадків за шкоду заподіяну життю, здоров'ю та/або майну потерпілих. Виключенням є лише події, які сталися з вини невстановленого транспортного засобу. У таких випадках, відшкодується лише шкода, заподіяна життю та здоров'ю потерпілих. Це виключення пояснюється протидією можливим проявам страхового шахрайства, що може призвести до надмірного фінансового навантаження на ресурси гарантійних фондів.

Гарантійні фонди у обов'язковому автострахуванні гарантують компенсаційні виплати потерпілим особам у межах лімітів відповідальності за договорами обов'язкового страхування, встановлених національним законодавством тієї чи іншої країни.

Ліміти відповідальності за договорами обов'язкового страхування суттєво відрізняються у різних країнах. Найвищі ліміти відповідальності за шкоду життю та здоров'ю встановлені в Іспанії – 70 млн. євро за одним страховим випадком, найнижчі у Росії – 7 тис. євро. За шкоду, заподіяну майну потерпілих максимальний ліміт відповідальності встановлений в Бельгії – 100 млн. євро, а найнижчий у Росії – 5,6 тис. євро. У деяких країнах, таких як Люксембург, Норвегія, Ірландія, Великобританія суми страхового покриття за договорами обов'язкового страхування необмежені.

У країнах Європейського Союзу, відповідно до 5-ї Директиви Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 2005 року, встановлені вимоги щодо мінімально допустимих лімітів відповідальності страховиків, а саме: не менше ніж 1 млн. EUR на одного потерпілого за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілих та не менше ніж 5 млн. EUR за одним страховим випадком, незалежно від кількості потерпілих; не менше ніж 1 млн. EUR за одним страховим випадком за шкоду, заподіяну майну, незалежно від кількості потерпілих [11].

У зв'язку із значними лімітами відповідальності за договорами обов'язкового автострахування у певних країнах гарантійні фонди вимушені перестраховувати можливі ризики на випадок настання значного збитку або серії таких збитків.

На якісно новий рівень виводить гарантійний механізм у обов'язковому автострахуванні існування міжнародних систем автомобільного страхування, які об'єднують різні групи країн, переважно за політико-географічним принципом. До таких міжнародних систем належать: «Зелена картка» (об'єднує 46 країн), «Помаранчева картка» (19 країн), «Блакитна картка» (9 країн), «Рожева картка» (6 країн), «Коричнева картка» (14 країн), «Жовта картка» (11 країн), «Біла картка» (на стадії формування, 10 країн). Метою створення міжнародних систем автомобільного страхування є забезпечення безперешкодного транскордонного руху транспортних засобів шляхом поширення страхового покриття та гарантійної функції компетентних організацій (гарантійних фондів) за межі конкретної країни.

Взірцем якісного та ефективного функціонування гарантійних схем у обов'язковому автострахуванні є міжнародна система автомобільного страхування «Зелена картка», яка об'єднує країни Західної, Центральної, Східної Європи, Північної Африки та Близького Сходу [10]. Ця міжнародна система була створена у 1949 році за рекомендацією підкомітету по автотранспорту Комітету по транспорту Європейської економічної комісії ООН. Головним завданням цієї системи є гарантування захисту

потерпілих у транскордонних дорожньо-транспортних пригодах. Механізм такого гарантування забезпечується функціонуванням у кожній країні, яка є членом міжнародної системи, спеціальних органів – Національних Бюро, які засновуються професійними об'єднаннями страховиків з обов'язкового автострахування.

Національні Бюро забезпечують гарантію подвійного характеру:

➤ своєму уряду про те, що іноземний страховик буде дотримуватися чинного законодавства такої країни та сплатить компенсацію потерпілим особам у межах ліміту, передбаченого у ній;

➤ Бюро країни відвідання щодо виконання зобов'язань страховиком – членом, який застрахував цивільну відповідальність щодо використання транспортного засобу, який потрапив у дорожньо-транспортну пригоду.

Унаслідок такого некомерційного двійчастого мандату кожне Бюро зобов'язане мати свою власну незалежну фінансову структуру, яка базується на спільному зобов'язанні страховиків, що уповноважені здійснювати обов'язкове страхування цивільної відповідальності по відношенню до автотранспортних засобів, які експлуатуються на національному ринку такого Бюро, і яка дозволить Бюро виконувати зобов'язання, передбачені угодами, укладеними між цим Бюро та іншими Бюро [12, с. 1].

Таким чином, кожне Національне Бюро країни-члена міжнародної системи виступає гарантом виконання страховиками-членами такого Бюро фінансових зобов'язань за договорами міжнародного страхування «Зелена картка», у разі настання дорожньо-транспортних пригод закордоном з вини їх страхувальників.

Фінансовим забезпеченням гарантійної функції кожного Бюро є фонди, які формуються з щомісячних відрахувань страховиків за укладеними договорами міжнародного страхування «Зелена картка». Окрім того, з метою унеможливлення настання неплатоспроможності Національного Бюро у міжнародній системі передбачені додаткові фінансові гарантії, які повинне надати кожне Бюро на період перших десяти років його діяльності у міжнародній системі (вимоги до перехідного членства).

Додаткові гарантії можуть надаватися у формі банківської гарантії або гарантійного депозиту у першокласній Європейській банківській установі. Розмір додаткових фінансових гарантій для Національних Бюро розраховується за двома критеріями: кількість транспортних засобів, зареєстрованих у країні Бюро та сума власного утримання (пріоритету) за договорами перестраховування ризиків, яка діє для страховиків-членів Бюро за договорами міжнародного страхування «Зелена картка».

У табл. 2 представлені розміри додаткових фінансових гарантій, рекомендованих Радою Бюро міжнародної системи для національних Бюро в залежності від кількості зареєстрованих транспортних засобів. Для прикладу, якщо у країні зареєстровано 12 млн. транспортних засобів, то розмір додаткової фінансової гарантії для Національного Бюро повинен складати 5,6 млн. євро ($5 \text{млн. євро} + (12 \text{млн.} - 10 \text{млн. зареєстрованих транспортних засобів}) \cdot 0,3$).

Таблиця 2. Розмір додаткових фінансових гарантій для Національних бюро залежно від кількості зареєстрованих транспортних засобів [13, с. 14]

Кількість зареєстрованих транспортних засобів у країні (млн.)	Розмір фінансових гарантій (млн. євро)
Менше 1	€1 М
1-5	€1М + €0.5 за кожний наступний транспортний засіб, що перевищує 1 млн. транспортних засобів
5-10	€3М + €0.4 за кожний наступний транспортний засіб, що перевищує 5 млн. транспортних засобів
10-20	€5М + €0.3 за кожний наступний транспортний засіб, що перевищує 10 млн. транспортних засобів
Більше 20	€8М + €0.2 за кожний наступний транспортний засіб, що перевищує 20 млн. транспортних засобів

Розмір додаткових фінансових гарантій Бюро повинен також кореспондуватися із сумою власного утримання (пріоритетом) за договорами перестраховування ризиків, яка встановлена для страховиків-членів Бюро за договорами міжнародного страхування «Зелена картка».

Вище викладене дозволяє зробити наступні висновки та застереження, відповідно до поставленої мети дослідження.

1. Завданням страхування, як соціально-економічного інституту, є створення надійного захисту порушених майнових прав страхувальників та потерпілих осіб. З іншої сторони, страхування, як будь-який інший вид господарської діяльності, підпадає під вплив різного роду ризиків, які можуть призвести до настання неплатоспроможності, і як наслідок - банкрутства суб'єкта господарювання. У зв'язку з цим щорічно у світі сотні тисяч страхувальників, потерпілих залишаються без належного страхового захисту.

2. Особливо гостро означена проблема постає у автострахуванні – наймасовішому сегменті ризикового страхування, на яке припадає майже 30% від усіх зібраних страхових премій в ризиковому сегменті страхування.

3. Гарантованим фінансовим механізмом забезпечення своєчасності страхових виплат за договорами автострахування виступають гарантійні фонди, що базуються на солідарній відповідальності страховиків, які мають право на здійснення цього виду страхування.

4. Незважаючи на певну організаційну універсальність гарантійних фондів, загальні принципи їх створення та засади функціонування у різних країнах мають свою специфіку, яка, насамперед, обумовлена моделями їх створення, методами фінансово-організаційної їх підтримки, схемами фінансування тощо.

5. Гарантійні фонди у автотранспортному страхуванні представлені у двох його сегментах - КАСКО та обов'язковому автострахуванні. Якщо у сегменті КАСКО гарантується компенсація майнових збитків безпосередньо страхувальниками, то гарантійні засади фондів у обов'язковому автострахуванні не прив'язані до договірних відносин між страхувальником та страховиком і не залежать від фінансового стану страховиків, що укладають договори обов'язкового автострахування, окрім випадків, коли такі страховики визнані банкрутами чи знаходяться в стадії ліквідації.

6. На якісно новий рівень виводить гарантійний механізм у обов'язковому автострахуванні існування міжнародних систем автомобільного страхування, зокрема міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», яка об'єднує країни Західної, Центральної, Східної Європи, Північної Африки та Близького Сходу.

Висновки. На сучасному етапі розвитку автострахування в Україні важливим та необхідним є запровадження гарантійного механізму у добровільному автострахуванні КАСКО шляхом створення окремого гарантійного фонду за цим видом страхування або в межах загального страхового гарантійного фонду. Також варто використати позитивний міжнародний досвід функціонування гарантійних фондів у обов'язковому автострахуванні, зокрема посилити вимоги до страховиків, які здійснюють провадження обов'язкового страхування в Україні, збалансувати ліміти їх відповідальності з ризиками за договорами цього виду страхування, підвищити ефективність управління солідарними фінансовими ресурсами, які розміщуються у гарантійному фонді. Для України як

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

члена міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка» удосконалення гарантійного механізму у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів є наріжним каменем у напрямку європейського вектору розвитку означеного виду страхування та приведення до європейських стандартів практики надання страхових послуг як за внутрішніми, так і міжнародними договорами обов'язкового автострахування.

Список використаних джерел

1. *Гарантийные фонды как механизм защиты прав потребителей страховых услуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ininfo.ru/mag/2011/2011-03/2011-03-006.html>*
2. *Опыт зарубежных стран [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://fgsv.kz/new_fgsv/index.php?ID=10*
3. *Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2014 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00543.pdf>*
4. *Insurance Europe [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.insuranceeurope.eu/about-us>*
5. *Facts and figures [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.insuranceeurope.eu/facts-figures>*
6. *Commission staff working document impact assessment. Accompanying document to the White Paper on Insurance Guarantee Schemes [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/impact-assessment_en.pdf*
7. *Insurance and private pensions compendium for emerging economies [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oecd.org/pensions/insurance/1813504.pdf>*
8. *White paper on insurance guarantee schemes [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/whitepaper_en.pdf*
9. *Ulf D.Lemor Road Accidents – The Victim's Guide to Europe – National Reports of 31 European Countries. Second Edition*
10. *Council of Bureaux [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cobx.org/>*
11. *Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0103>*
12. *Internal Regulations [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cobx.org/content/default.asp?PageID=58&DocID=66953>*
13. *Financial Criteria for Monitored Members [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bosnare.ba/BosnaREFiles/File/SEMINARI%202008%20ENG/Financial%20Criteria%20for%20Monitored%20Members.pdf>*

References

1. *Garantiynye fondy kak mechanism zaschity prav potrebiteley strahovyh uslug [The Guarantee funds as a mechanism of insurance services consumers' rights protection]. : <http://www.ininfo.ru/mag/2011/2011-03/2011-03-006.html>*
2. *Opyt zarubezhnyh stran [The experience of foreign countries]. : http://fgsv.kz/new_fgsv/index.php?ID=10*
3. *Pidsumky diyalnosti strahovoy kompaniy za 9 misyacyv 2014 roku [The insurers' results in the first 9 months of 2014]. : <http://forinsurer.com/files/file00543.pdf>*
4. *Insurance Europe. : <http://www.insuranceeurope.eu/about-us>*
5. *Facts and figures. : <http://www.insuranceeurope.eu/facts-figures>*
6. *Commission staff working document impact assessment. Accompanying document to the White Paper on Insurance Guarantee Schemes. : http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/impact-assessment_en.pdf*
7. *Insurance and private pensions compendium for emerging economies. : <http://www.oecd.org/pensions/insurance/1813504.pdf>*
8. *White paper on insurance guarantee schemes. : http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/whitepaper_en.pdf*
9. *Ulf D.Lemor Road Accidents – The Victim's Guide to Europe – National Reports of 31 European Countries. Second Edition*
10. *Council of Bureaux. : <http://www.cobx.org/>*
11. *Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0103>*
12. *Internal Regulations. : <http://www.cobx.org/content/default.asp?PageID=58&DocID=66953>*
13. *Financial Criteria for Monitored Members. : <http://www.bosnare.ba/BosnaREFiles/File/SEMINARI%202008%20ENG/Financial%20Criteria%20for%20Monitored%20Members.pdf>*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Салайчук Олександр Миколайович, аспірант 1-го курсу
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Київ, вул. Алма-Атинська 37 Б, кв.33
e-mail: salaychuk@gmail.com

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Салайчук Александр Николаевич, аспирант 1-го курса
Киевского национального торгового-экономического университета
г. Киев, ул. Алма-Атинская 37 Б
e-mail: salaychuk@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Salaychuk Oleksandr Mykolayovych, First year post-graduate student of
Kyiv national university of trade and economics
37b, Alma-Atynska str., Kyiv
e-mail: salaychuk@gmail.com